

Systemskiften eller skattehöjningar

Svenska Dagbladet den 14 oktober 2003

Kolumn | Den offentliga sektorns kris.

Den offentliga sektorn befinner sig i kris. Långsiktigt är det fråga om en kvalitetskris, där de tjänster som levereras upplevs som allt mer otillfredsställande. Kortsiktigt bidrar konjunkturedgången till att skärpa de finansiella problemen i framför allt den kommunala sektorn. Den ofrånkomliga lösningen på dessa problem är nedskärningar med ytterligare försämringar i servicen som följd. Parallellt med detta kommer man i många kommuner att testa nya gränser för skattetryckets höjd. Långsiktigt tornar en bild upp sig där vem som helst kan se att kraven på den offentliga sektorn ökar kraftigt på grund av ett snabbt stigande antal åldringar i befolkningen. Utöver detta skärps finansieringsproblemen av att produktiviteten i den offentliga sektorn stiger långsammare än i det privata näringslivet. Detta gör att kostnaderna för offentliga tjänster stiger mot allt högre höjder.

Någon trovärdig lösning på problemet kan inte skönjas i den politiska debatten. Det stående vänsterreceptet med fortsatt kraftigt höjda skatter skulle kväva ekonomin och undergräva vår internationella konkurrenskraft.

En mera allmänt framförd lösning är ökad ekonomisk tillväxt i näringslivet. Om vi bortser från att snabbare tillväxt inte kan kommenderas fram, så skulle en ökad tillväxt tyvärr inte heller lösa problemet. Visserligen ökar skatteintäkterna när tillväxten ökar, men tillväxten ökar också kostnaderna i den offentliga sektorn eftersom lönerna där på sikt kan förväntas öka i samma takt som i den privata sektorn. Även när tillväxten är god kan man på sikt räkna med att en expansion av den offentliga sektorn, som den nu är organiserad, kräver ett höjt skattetryck.

Det förefaller alltså som om vi står inför en valsituation, mellan ständigt stigande skatter å ena sidan och en fortgående försämring av den offentliga servicen å den andra sidan. Kraftiga skattehöjningar är dock vare sig ekonomiskt eller politiskt möjliga. Därför reduceras valet till ett högst sannolikt framtidsscenario med smygande skattehöjningar och en fortgående fördjupning av krisen i den offentliga sektorn.

Bara om vi är beredda att genomföra omfattande systemförändringar i den offentliga verksamheten har vi en chans att bryta oss ur det dystra scenario som jag skisserat. För min del är jag övertygad om att dessa förändringar måste innehålla nya former för finansiering, samt mera mångfald och konkurrens inom den verksamhet som i dag drivs inom ramen för de offentliga monopolen.

För närvarande utgör det socialdemokratiska partiet en effektiv bromskloss för även små förändringar på detta område. En systemförändring i den offentliga sektorn går också rakt emot partiets traditionella ideologi och inriktning. Därför är det mycket begärt att partiet ska gå i bräschen för ett reformarbete på detta område.

I en arbetsfördelning mellan partierna vore det i stället naturligt att de partier som vill kalla sig liberala utvecklade och gav politiskt liv åt ett liberalt alternativ till dagens alltmer krismärkta offentliga sektor.

En politisk grundregel i Sverige har emellertid hittills varit att inga stora politiska förändringar kan genomföras utan det socialdemokratiska partiets medverkan eller stöd. En kursförändring när det gäller offentlig sektor lär därför få anstå till dess att krisen blivit så djup att man inom det statsbärande partiet inser nödvändigheten av en förändring. Eller?

Ulf Jakobsson

©Svenska Dagbladet eller artikelförfattaren.